

The background features the word 'PRIDE' in large, stylized, multi-colored letters. Each letter is filled with a different color from the rainbow spectrum: 'P' is red, 'R' is orange, 'I' is yellow, 'D' is green, 'E' is blue, and 'E' is purple. A white graduation cap with a tassel is positioned above the 'I'. The letters have a textured, watercolor-like appearance with some white circular cutouts.

Raportul Național Campus Pride

Experiențe LGBTQIA+ în mediul
universitar din România

Raportul Național Campus Pride

Experiențe LGBTQIA+ în mediul universitar din România

Cuprins

1. Introducere
2. Resurse metodologice
3. Metodologie
4. Coordonate demografice
5. Limitări
6. Rezultatele cercetării
7. Concluzii și recomandări

octombrie 2022 tipărit de Agrafa Print

Material realizat cu sprijinul financiar Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE și Norvegiene 2014-2021; pentru mai multe informații accesați www.eegrants.org.

**CAMPUS
PRIDE**

www.campus-pride.ro

1. Introducere

"Campus Pride – Campanii comunitare de advocacy pentru universități sigure" este un proiect inițiat de Asociația MozaiQ în scopul creării unui mediu primitiv și sigur și a unui climat de acceptare pentru toți studenții din mediul universitar românesc, indiferent de orientarea lor sexuală sau identitatea de gen, precum și etnie, sex, religie, (diz)abilitate, sau orice alte elemente identitare care îi diferențiază și vulnerabilizează.

Proiectul, prima inițiativă din România de acest gen, a debutat în anul universitar 2015-2016 în București, implicând studenții LGBTQIA+ în organizarea unor activități precum săptămâna aliaților LGBTQIA+, luna istoriei LGBTQIA+, o expoziție PhotoVoice, Transgender Day of Remembrance, Asexual Visibility Day, Queer Prom „*How Queers Stole Christmas*”.

În 2017-2018 Campus Pride a continuat în București cu întâlniri comunitare, ateliere de educație sexuală și combatere a violenței de diferite feluri, expoziția de instantanee din viața de student LGBTQIA+ *"Brave To Be Me"*, două traininguri de dezvoltare personală la Facultatea de Sociologie și la SNSPA, în colaborare cu IBM România.

Proiectul a fost revitalizat în aprilie 2021, în parteneriat cu Pride Romania (Cluj), Identity Education (Timișoara), Samtokin '78 (Islanda), cu sprijinul financiar Active Citizens Fund Romania, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Proiectul a demarat mai multe acțiuni și evenimente

în București, Cluj și Timișoara.

În luna octombrie 2021 au fost inaugurate trei centre studențești, respectiv în Cluj, București și Timișoara, unde studenții LGBTQIA+ și aliații se pot întâlni în siguranță și participa săptămânal la diverse activități de dezvoltare academică, personală și comunitară. Pe lângă organizarea comunitară de tineret în rândul studenților LGBTQIA+, proiectul are un al doilea obiectiv important: realizarea, pilotarea și implementarea periodică a unor instrumente de măsurare a gradului de incluziune în mediul universitar din România.

Este nevoie urgentă de măsuri concrete pentru creșterea gradului de incluziunii LGBTQIA+ în mediul universitar din România. Tinerii cu diferite identități de gen și orientări romantice, sexuale sau de familie¹ care abandonează studiile din cauza homofobiei, transfobiei și bifobiei din sălile de curs și campus au șanse mai mici de integrare pe piața muncii, cu toate consecințele ce decurg din aceasta: acces redus la servicii de sănătate, risc de a rămâne fără adăpost, diferite comportamente la risc, efecte negative asupra sănătății mintale.

Pentru atingerea unui grad ridicat de incluziune LGBTQIA+ este nevoie de maparea comunităților studențești LGBTQIA+, prin colectarea de date care oglindesc experiențele lor în timpul studiilor universitare. Astfel se pot propune și actualiza periodic politici și instrumente care vizează incluziunea studenților LGBTQIA+.

După ce ce vom prezenta datele cercetării în rândul studenților și

1 Folosim termenul de 'orientări romantice, sexuale sau de familie' pentru a educa publicul larg în legătură cu valențele termenului de 'orientare,' folosit până acum exclusiv cu conotație sexuală, cu consecințele negative de rigoare. Este important să reținem că termenul include o paletă de relații posibile prin conectarea puternică cu alte persoane. Uneori sunt toate cele trei valențe odată, alteori doar una sau două. De exemplu, putem să dorim fizic pe cineva fără să fim îndrăgostiți, sau putem fi căsătoriți și fericiți cu cineva față de care nu (mai) simțim atracție sexuală.

vom analiza politicile de incluziune LGBTQIA+ ale universităților și instituțiilor centrale, vom încheia raportul cu propuneri de măsuri concrete pentru creșterea gradului de incluziune LGBTQIA+ în mediul academic.

Ulterior, monitorizând implementarea acestor propuneri prin centrele studențești LGBTQIA+ Campus Pride, vom realiza un index al tuturor universităților din România pe criteriul incluziunii și satisfacției studenților LGBTQIA+. Raportul de față este conceput ca un pilot, un prim pas spre realizarea acestui index național.

Mi-am făcut coming-outul cand m-am întors din Franța pentru a-mi continua studiile în țară. Experiența a fost surprinzător de plăcută și nu am întâlnit decât o singură persoană care să fie cu adevărat homofobă. La început erau câțiva mai reticenți din cauza unor idei făcute înainte, dar au trecut peste și mă înțeleg bine cu mai toată lumea.

În urma unor discuții la cursuri au fost și două profesoare care au aflat. Mi-au pus niște întrebări pentru că nu prea înțelegeau cum pot să fiu atras de bărbați dar în cele din urmă nu au avut nicio problemă și nu am simțit un dezavantaj.

Pot să spun că am fost cu adevărat norocos.

- Universitatea Politehnică din București, Facultatea de inginerie chimică și biotehnologii

2. Resurse metodologice

În această secțiune vom prezenta câteva cercetări și instrumente aplicate în alte țări în scopul măsurării gradului de incluziune LGBTQIA+ în educație. Pe lângă modelul american, care fost inspirația noastră inițială (în 2015) ne-am folosit și de expertiza partenerilor islandezi, de raportul asupra educației al organizației de tineret LGBTQIA+ IGLYO (care include România), și de experiența bulgară, ca spațiu cultural-politic mai apropiat de cel românesc.

Campus Pride Index

Indexul este inițiativa organizației Campus Pride, care reunește lideri și organizații studențești de pe tot teritoriul SUA. Testarea instrumentului a început în 2001, iar în 2007 a fost lansat primul index oficial al universităților americane pe criteriul incluziunii LGBTQIA+. Metodologia a fost realizată, și este revizuită periodic, de către QRIHE (Institutul de cercetare queer asupra educației universitare), înființat în acest scop de către organizația Campus Pride.

Principalele arii acoperite sunt:

- politici interne de combatere a discriminării și hărțuirii studenților LGBTQIA+,
- condiții de locuire
- curriculum incluziv
- siguranța în campus
- servicii de sprijin pentru studenții LGBTQIA+ (consiliere, testare etc.)
- recrutare
- retenție.

Pentru a fi prezente pe site-ul Campus Pride și a intra în index, universitățile trebuie să delege un reprezentant oficial responsabil cu incluziunea LGBTQIA+ în campus, care răspunde celor 50+ de întrebări ale indexului, determinând astfel scorul universității pe care o reprezintă. Ulterior, scorul și toate informațiile legate de universitatea respectivă, din perspectiva incluziunii LGBTQIA+, sunt publicate pe site-ul CPI (Campus Pride Index²).

Raportul IGLYO asupra educației

Organizația Internațională de Tineret LGBTQIA+, înființată în 1984 cu sprijinul Consiliului European, reunește 100+ de organizații, din peste 45 de țări. În 2018 IGLYO a lansat primul raport³ asupra educației incluzive, iar în 2022 a fost lansat cel de-al doilea⁴.

Raportul include un index al incluziunii LGBTQIA+ în sistemul preuniversitar și universitar din toate țările membre în Consiliul European, alcătuit pe baza a 10 indicatori, printre care:

- legislație antidiscriminare îndreptată asupra mediului educațional, formarea obligatorie a profesorilor pentru conștientizare LGBTQIA+;
- colectarea de date la nivel național sau regional privind bullying-ul și hărțuirea elevilor și studenților LGBTQIA+.

România a rămas aproape la fel de incluzivă, cu o creștere de doar 3 procente din 2018 în 2022, de la 12% la 15% (figura 1).

Bulgaria

Din 2007 până în prezent au fost implementate 3 inițiative de măsurare a gradului de incluziune LGBTQIA+ în mediul educațional

2 <https://www.campusprideindex.org/>

3 <https://www.education-index.org/wp-content/uploads/2018/05/EI-map-and-table-April-2018.pdf>

4 <https://www.education-index.org/wp-content/uploads/2022/05/IGLYO-LGBTQI-Inclusive-Education-Report-2022-v3.pdf>

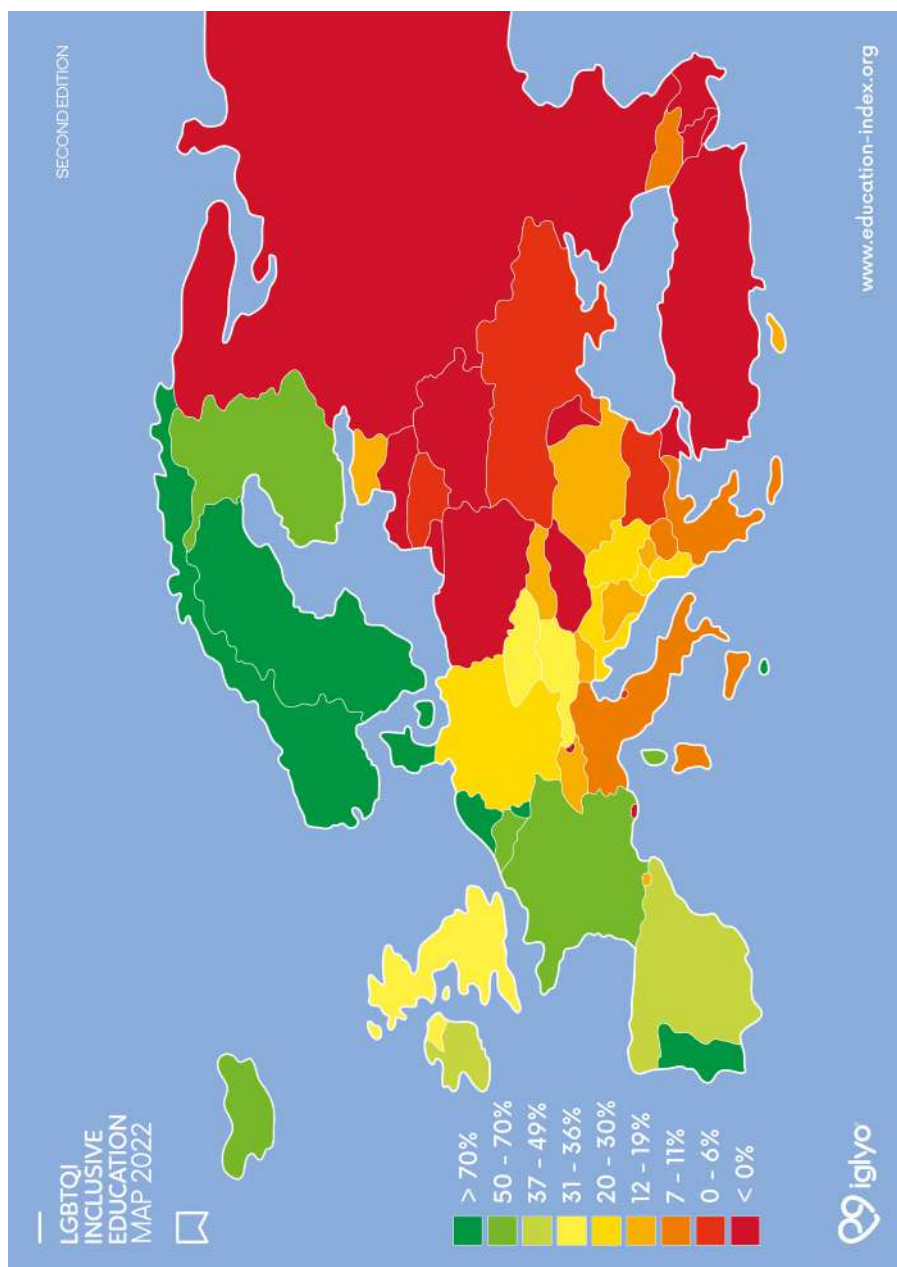

figura 1

bulgar, toate la nivel preuniversitar.

Prima cercetare⁵, implementată de organizația Gemini în anul școlar 2007-2008 a scos în evidență că:

- 70% din liceenii bulgari LGBTQIA+ nu ajung să termine liceul din cauza hărțuirii sistemice
- 50% din aceștia încearcă să se sinucidă din același motiv

FRA a mai lansat un raport și în 2010⁶, arătând că situația era la fel de sumbră, Ministerul educației și cercetării neîntreprinzând nici o acțiune concretă ca urmare a cercetării din 2007-2008.

În 2015 Centrul de resurse Bilitis a derulat o cercetare în câteva licee din Sofia, pentru a stabili dacă există măsuri concrete de prevenire a abandonului și hărțuirii sistemice a elevilor LGBTQIA+.

Raportul Bilitis⁷ a evidențiat că homofobia, bifobia și transfobia sunt normalizate și perpetuate în mediul școlar, și că majoritatea școlilor din Bulgaria nu au politici interne care să identifice și să adreseze discriminarea și bullying-ul pe baza orientării sexuale, identității de gen, expresiei de gen sau caracteristicilor sexuale, în ciuda prevederilor legislației antidiscriminare în vigoare⁸. Această situație este identică cu cea a României.

Islanda

Din bunele practici islandeze reținem raportul asupra drepturilor egale⁹ realizat de către Universitatea Islandei la fiecare 5 ani, în care

5 S. Kukova (2008) 'Legal Study on Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation', Report on Bulgaria, FRALEX Legal Country Report.

Also: Fieldwork meeting with the LGBT NGO BGO Gemini, April 28, 2008, and the Commission for Protection Against Discrimination, April 29, 2008

6 https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1346-lgbt-2010_thematic-study_bg.pdf Accesat la 17 septembrie 2022

7 M. Pisankaneva, "Schools for All? The Status of LGBTI Students and Teachers in Bulgarian Schools," Bilitis Resource Center, Sofia, Bulgaria, 2015

8 <https://www.rainbow-europe.org/#8626/0/0>

9 https://www.hi.is/sites/default/files/atli/pdf/skyrslur/stada_og_throun_jafnrettismala_2012-2016.pdf Accesat la 17 septembrie 2022

există o secțiune substanțială dedicată studenților LGBTQIA+. Pe baza acestui raport au fost implementate în ultimul deceniu măsuri precum:

- minim o facilitate unisex per clădire, sensibilizarea profesorilor și personalului administrativ în legătură cu microagresiunile la care sunt expuși studenții LGBTQIA+
- prelegeri tematice în săptămâna egalității
- măsuri specifice pentru adresarea corectă a persoanelor non-binare
- lista de verificare a standardelor de egalitate pentru profesori
- proceduri de preluare și rezolvare a plângerilor de hărțuire sexuală și violență de gen.

În general aș zice că mă simt în siguranță ca persoană queer în facultatea pe care o urmez, pentru că sunt puține persoane care sunt homofobe în sensul cel mai dur al cuvântului, dar nu pot spune că mă simt și confortabil. La cursuri și seminarii avem deseori discuții despre persoanele queer și deși majoritatea studenților țin să menționeze că sunt pro, argumentele pe care le dau și felul în care vorbesc spun altceva despre ei. [...] Am auzit de-a lungul timpului atât de multe argumente, cum ar fi, '(persoanele queer) își doresc numai atenție, se cred superiori', 'eu sunt pro dar nu mi se pare ok să se căsătorească persoane de același sex sau să adopte copii', 'eu n-am nimic cu ei dar nu înțeleg de ce trebuie să aibă o paradă a lor pentru că noi nu avem' etc. Astfel că nu mă mai surprinde nimic.

- Universitatea București, Facultatea de Sociologie și Asistență socială

3. Metodologie

Pe baza studierii metodelor și instrumentelor prezentate în secțiunea anterioară, precum și cu sprijinul generos al expertelor în cercetare Irina Zamfirescu (Active Watch) și Fidelie Kalambayi (Romanian Angel Appeal), am întocmit un draft al metodologiei, pe care am supus-o discuției în 3 consultări comunitare (București, Cluj și Timișoara), și o consultare cu stakeholderi (asociații studențești, rectorate, decanate, profesori). În urma acestor consultări am proiectat, pilotat și finalizat metodologia Campus Pride România ca un ansamblu de metode și instrumente, și anume:

- Chestionar de percepție implementat în rândul studenților LGBTQIA+
- Testimoniale ale studenților LGBTQIA+ din toată țara, colectate prin monitorizare la firul ierbii cu ajutorul celor 3 centre studențești LGBTQIA+ Campus Pride
- Interviuri cu cadre didactice universitare din București, Cluj și Timișoara
- Analiza răspunsurilor la cererile de informare în baza legii 544 trimise universităților, Ministerului Educației și ARACIS
- Analiza planurilor de egalitate de gen ale universităților pe care ne-am concentrat în cadrul acestui pilot¹⁰.

10 Cele 4 universități prevăzute în proiect au fost stabilite într-un proces de consultare cu comunitatea studențească LGBTQIA+ din București, Cluj și Timișoara. A fost nevoie să identificăm un număr finit, și anume 4, din motive legate de gestionarea finanțării și folosirea planificată a resurselor.

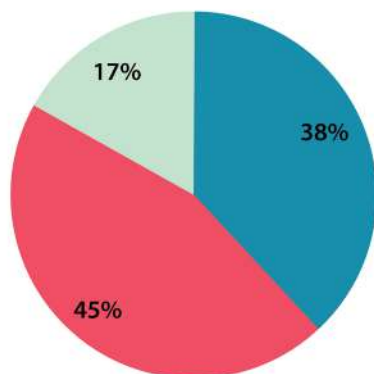
4. Coordonate demografice

Chestionarul a fost construit cu întrebări obligatorii, opționale sau întrebări filtru. În aceste condiții, totalul răspunsurilor va varia, în funcție de profilul respondentului. În total, au fost validate răspunsurile a 350 de participanți. Toate persoanele incluse în acest studiu se identifică drept persoane Queer/LGBTQIA+.

Vârsta medie a respondenților este de 22 de ani. 68 dintre aceștia se identifică ca fiind persoană trans sau non binară, iar 55 fac parte și din alte minorități.

Distribuția pe gen a respondenților:

Care este genul cu care te identifiți?

■ Masculin ■ Feminin ■ Altul/nescificat

Chestionarul a fost distribuit, în principal, prin intermediul celor trei centre studențești LGBTQIA+ Campus Pride din România (Timișoara, Cluj Napoca și București). Chestionarul a fost însă distribuit și prin rețelele de socializare ale membrilor comunității, astfel că nu a existat control pe zonele geografice ale respondenților. Având în vedere că aceasta este o cercetare pilot și că suntem interesați de experiențele comunității, am ales să includem în cercetare toate răspunsurile primite. Respondenții sunt din 13 municipii și 44 de universități (private și publice). Având în vedere că nu a existat o procedură de eşantionare, datele colectate nu sunt relevante pentru centre universitare particulare.

Din totalul participanților la studiu, ponderea cea mai mare au avut-o persoanele bisexuale (37,7%). 15,8% au declarat că fac parte și din alte minorități. Dintre acestea, cel mare procentaj - 65,5% - au declarat că fac parte din grupul *persoanelor cu dizabilități sau neuro-divergente*.

Avem colege care, știind că eu și alte 2 persoane suntem queer, se mută în cealaltă parte a vestiarelor și ne evită în mod evident. Când le-am întrebat de ce nu vor să stea și cu noi, au refuzat să ne spună, au început să râdă și ne-au întors spatele. Bârfele despre interacțiunile persoanelor queer se extind mult mai rapid decât cele heteronormative și exagerate pe măsură ce se transmit.

- Universitatea de Medicină Veterinară din București

5. Limitări

Principala limitare a studiului rezidă în imposibilitatea de a avea un eșantion reprezentativ la nivelul comunității sau la nivelul centrelor universitare. Pe de o parte, este greu de estimat populația totală a studenților/masteranzilor/doctoranzilor care aparțin comunității. Pe de altă parte, modul în care a fost distribuit chestionarul (distribuirea pe rețele de socializare, grupuri închise ale comunității) nu a permis colectarea de date unitară, la nivelul centrelor universitare. Pentru a gestiona această limitare, datele colectate cu ajutorul chestionarului nu au fost procesate pe centre universitare.

Știu doar un mic grup de persoane despre orientarea mea sexuală, majoritatea persoanelor nu au avut o problemă, în schimb s-a întâmplat ca o colegă de grupă să zică altor persoane că m-am dat la ea, deși nu a fost adevărat, după ce a aflat că sunt bisexuală. Momentan nu mă mai simt în siguranță să mai zic și altor colegi și mă abțin de la a participa în conversații despre comunitate cu alte persoane din facultate.
- Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași

6. Rezultatele cercetării

6a. Chestionarul de percepție

Spațiul universitar

Majoritatea respondenților, 54,85%, spun că în campusul universitar nu există flyere, postere sau alte însemne care să susțină comunitatea LGBTQIA+ (doar 11 dintre respondenți au confirmat prezența consistentă a acestor materiale în campusuri). Doar jumătate din totalul respondenților afirmă că se simt oarecum sau complet în siguranță în campusuri.

18 respondenți afirmă că au fost discriminați de către un cadru didactic sau de către un membru al administrației facultății. Unul singur a sesizat conducerea universității în legătură cu acest lucru, printr-o plângere scrisă. Nu a fost făcută nici o investigație și nu au fost luate măsuri.

Relația cu cadrele didactice

Dintre toți respondenții, doar 287 declară că sunt out în facultate (cu unii colegi/cu majoritatea colegilor), iar 53 spun că nu sunt out în facultate față de nimeni.

24,85% (87) dintre respondenți au spus că au aliați printre cadrele didactice (dintre aceștia, 31 au precizat că au chiar mai mulți aliați decât o singură persoană). 31,42% au menționat că nu au niciun aliat profesor, în timp ce majoritatea, adică 153 de persoane (43,71% din totalul respondenților) nu au răspuns la această întrebare.

196 de persoane, adică 56%, au precizat că profesorii și-au exprimat părerea cu privire la comunitatea LGBTQIA+ la cursuri. La întrebarea cu privire la discursul și atitudinea neutră/respectuoasă a cadrelor didactice față de comunitatea LGBTQIA+, răspunsurile au fost relativ egal distribuite, pe o scară de la 1 la 10. Dintre cei 196 care au confirmat existența discursului despre comunitate de către cadrele didactice, 21,4% au apreciat că atitudinea și discursul sunt mai degrabă respectuoase/neutre, în timp ce 13,13% au apreciat că discursul și atitudinea mai degrabă nu sunt neutre sau respectuoase.

33,42% din totalul respondenților afirmă că au cel puțin un profesor sau o profesoară care are adesea un discurs homofob/transfob. O singură persoană spune că a făcut o sesizare pentru a reclama acest discurs (sesizare în atenția comisiei de etică, fără a obține însă un rezultat satisfăcător).

81.13% dintre respondenții trans spun că profesorii și personalul administrativ mai degrabă nu respectă identitatea de gen a studenților trans, în timp ce doar 18.87% declară că identitatea de gen este respectată în facultatea lor.

6b. Interviu și testimoniale

În această secțiune vom analiza cele 4 interviuri aprofundate cu profesori universitari din București, Cluj și Timișoara, precum și cele 14 testimoniale culese fie prin întrebările deschise ale chestionarului de percepție, fie prin monitorizarea grassroots întreprinsă de centrele Campus Pride din București, Cluj și Timișoara.

În percepția profesorilor-aliați cu care am făcut interviuri aprofundate, se înregistrează o scădere a homofobiei și transfobiei exprimate liber și public - atât în rândul studenților, cât și al profesorilor. Intervistații au afirmat că există profesori și profesoare cunoscute drept aliați LGBTQIA+ sau ca persoane implicate activ în combaterea bullying-ului, hărțuirii și discriminării, prin activi-

tatea la clasă, participarea la evenimente în cadrul săptămânii Pride, realizarea de sondaje în rândul studenților pentru a vedea care sunt categoriile care se simt cel mai puțin în siguranță. În același timp, profesorii au semnalat și prezența a cel puțin unei persoane în rândul profesorilor care încalcă flagrant codurile de etică și prevederile regulamentelor de funcționare ale facultăților, prin afirmații denigratoare sau batjocoritoare la adresa persoanelor LGBTQIA+, sau chiar organizarea de conferințe anti-LGBTQIA+.

În sala de curs există acum o mai mare potențialitate pentru ca un student/o studentă (adesea aliat/ă) să corecteze un profesor/profesoară în legătură cu o exprimare sau acțiune care este lipsită de respect sau discriminatorie la adresa comunității LGBTQIA+. Din păcate, nu se înregistrează sesizări și plângeri, iar acest lucru este de înțeles în contextul relațiilor de putere pe care sistemul universitar românesc le perpetuează.

Acolo unde există un nucleu de profesori aliați sau experți în studii de gen, care integrează în cursuri conținut LGBTQIA+ prezentat științific și nedegner, există și premise mai mari de a se stabili la începutul relației cu studenții, reguli de participare la curs care interzic rasismul sau homofobia.

Testimoniile culese de la studenții LGBTQIA+ prin întrebările deschise ale chestionarului, dar și prin monitorizarea făcută de centrele Campus Pride în București, Cluj și Timișoara relevă, de asemenea, atât aspecte pozitive, cât și negative.

Câteva testimoniale descriu experiențe pozitive:

Din ce am observat eu, profesorii de la sociologie sunt destul de deschiși la toate discuțiile legate de LGBTQIA+. [...] mă așteptam să primesc ceva feedback negativ de la colegi sau profesori, dar nu au avut nici o problemă.

B. din Universitatea București

Personal îi iert glumele ușor sexiste, fiecare are părți mai bune și părți cu care nu suntem întotdeauna de acord, asta totuși nu mă împiedică să îl respect. Mai mult decât atât, notează foarte corect și nu am avut neplăceri în urma coming out-ului.

AD. din UMF Carol Davila din București

Am întâlnit persoane queer, colegi de grupă sau de an cu care am o relație foarte bună întrucât facem parte din aceeași comunitate.

A. din universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca

Cea mai frumoasă experiență din cei 2 ani de studenție de până acum, am avut-o cu o profesoară de la un curs de specializare căreia i-am explicat de ce în unele zile nu mă simt chiar atât de feminin ca în altele și de ce îmi schimb stilul aproape zilnic.

După discuția în care i-am explicat că eu sunt genderfluid și care îmi sunt pronumele și numele pe care eu le folosesc (L./R.), a început ca în fiecare zi, orientându-se după cum sunt îmbrăcată, să încerce să mi se adreseze cu acel pronume, iar în zilele în care outfit-ul meu era androgin venea cu un zâmbet, întrebând politico cum mă simt azi și cum aș vrea să mi se adreseze. Ea a fost dovada mea că sistemul universitar încă poate fi schimbat, încă poate fi adaptat la nevoile simple ale unei comunități private de libertate.

L.

Din păcate, cele mai multe testimoniale vorbesc despre experiențe negative sau chiar extrem de problematice:

Fiind la psihologie și vorbind foarte mult despre natura umană, am realizat și mai mult cât de cishetero-normativ este mediul academic. Sunt puține instanțe în care m-am simțit inclus în discuțiile de la clasă. [...] Nu mai zic de porția zilnică de misgendering pe care o primesc, chiar dacă sunt out ca persoana nonbinară. [...] Cu toate că un număr mare de studenți sunt LGBTQIA+ și câțiva profesori au grijă să aducă și aspecte queer în discuție, simt că mediul academic românesc are încă mult de lucru până va ajunge la un standard de siguranță și educație pentru

persoanele din comunitate.

N. de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca

[...] Încă există stigmatizare din partea colegilor straight și cis, care folosesc hatespeech-ul destul de frecvent. De asemenea, anul acesta un profesor a spus la un seminar că comunitatea LGBTQIA+ primește prea multă expunere și consideră că tot awareness-ul ăsta e inutil și agasant pentru persoanele straight.

A. de la Universitatea Babeș-Bolyai

Vorbeam cu o profesoară la un moment dat despre gen și mi-am dat seama ca nu știe care e diferența dintre gen și sex. Alt profesor are un curs specific despre masculinitate și feminitate unde promovează lucruri extrem de toxice de genul: 'Dacă ai crescut, ca băiat, doar cu mama, nu o sa ajungi bărbat.'

B. din Universitatea București

Universitatea nu oferă spații sigure persoanelor din comunitate. Probabil că aveam mulți colegi care fac parte din comunitate, dar nu știam niciunul. De abia după ce am devenit voluntară în Campus Pride am cunoscut oameni care erau ca și mine. Universitatea are nevoie de grupuri așa cum este Campus Pride, o comunitate vizibilă care le dă oamenilor din comunitate o voce și un loc unde să fie acceptați. Existența proiectului Campus Pride este dovada că studenții din România vor să lupte împotriva normelor sociale toxice care afectează viețile românilor din comunitate și care-i obligă să trăiască ascunși, invizibili. Sunt sigură că dacă Universitatea s-ar implica direct și ar oferi suport și spații unde să se organizeze evenimente pentru oameni din comunitate, în câțiva ani s-ar vedea diferențe în calitatea de viață a studenților LGBTQIA+.

P. din Universitatea de Vest Timișoara

Profesorii de la facultate, când m-au văzut prima dată cu unghiile făcute, nu au reacționat nicicum. Nu și-au dat cu părerea și nici nu au pus întrebări. Nu m-au tratat diferit sau exclus din grup. Am apreciat

acest lucru. În schimb, sunt conștient că la alte facultăți sunt profesori care încă nu sunt obișnuiți cu persoanele care fac parte din LGBTQIA+. Nu acceptă evoluția și egalitatea. Și sincer acest lucru mă întristează puțin. Pentru că eu am avut noroc să am un astfel de mediu, dar realizez că alții nu au acest noroc și că sunt supuși zilnic traumelor și atacurilor psihologice.

Acest lucru nu este deloc sănătos pentru ei. Îi poate afecta. Și îi poate afecta foarte rău. Aș aprecia dacă profesorii nu și-ar da cu părerea de ce un băiat poartă fustă sau de ce o fată este tunsă scurt prin părți. Da, înțeleg, trebuie să ne spunem părerea și să o facem auzită, dar nu o transforma în ceva ce jighește și incită la ură. Nu este normal.

D.

Cele mai grave derapaje din partea unor cadre didactice au fost raportate de către studenții LGBTQIA+ ai unei universități private din București, Facultatea de Psihologie. Cele 3 cadre didactice ale acestei facultăți au afirmat în sala de curs că:

- sunt dezgustați de comportamentul feminin al unor bărbați gay
- un fost student avea mai multe probleme psihice, printre care și că era homosexual
- există sute de genuri în prezent (într-un context de batjocură și amuzament).

Este extrem de grav că aceste lucruri au fost spuse de la catedră. Studenții LGBTQIA+ și aliații lor din sala de curs au fost extrem de tulburați, simțindu-se amenințați într-un asemenea climat de studiu. Lucruri de acest tip conduc nu numai la răni profunde în plan emoțional și psihic, ci și la probleme societale cum ar fi abandonul studiilor, calificări deficitare și șanse mai mici de integrare profesională și socială a persoanelor LGBTQIA+. Asociația MozaiQ a sesizat conducerea universității în legătura cu aceste grave derapaje ale celor 3 cadre didactice ale Facultății de Psihologie, însă nu am primit niciun răspuns de la universitatea privată bucureșteană. Vom continua să monitorizăm și să încercăm să comunicăm cu aceștia.

6c. Cereri de informare

Din cele 12 cereri de informații de interes public trimise, am primit 9 răspunsuri, dintre care 7 de la universități/facultăți, și celelalte două de la Ministerul Educației, respectiv Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS). Cererile au fost trimise de coordonatorii centrelor Campus Pride din cele 3 orașe, după un template pus la dispoziție de MozaiQ, construit pe 4 arii de interes:

1. Programe de studiu axate pe tematică LGBTQIA+ sau diversitatea de gen;
2. Elemente curriculare legate de tematică LGBTQIA+ sau diversitatea de gen;
3. Instrumente de prevenire, monitorizare, raportare și sancționare eficientă a bullying-ului și discriminării de gen, homofobiei și transfobiei;
4. Instrumente și mecanisme de incluziune și sprijinire a studenților LGBTQIA+.

Una din cele 7 instituții de învățământ superior care au răspuns iese în evidență prin laconicitatea răspunsului primit de la purtătoarea de cuvânt, din care reiese clar că nu există nici un fel de deschidere înspre incluziunea studenților LGBTQIA+.

Redăm aici răspunsul integral:

Urmare solicitării d-stra, vă informăm că [instituția] nu desfășoară programe de studiu axate pe tematică LGBTQIA+ sau diversitate de gen și nu derulează instrumente de monitorizare și mecanisme de incluziune pentru studenții LGBTQIA+.

În acest tip de răspuns se reflectă experiența celor mai mulți studenți LGBTQIA+ din România: conform ultimului raport FRA¹¹ (publicat

11 https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf

în mai 2020) doar 59% din elevii/studentii LGBTQIA+ din România sunt out cu colegii, și doar 21% sunt out cu profesorii/supervizorii. România se află în top 3 cele mai homofobe și transfobe țări din Europa. De asemenea, raportul asupra incluziunii persoanelor queer și trans pe piața muncii, publicat de MozaiQ la finalul anului 2021, relevă că, dintre cei 100+ de respondenti, 70% au fost puși în situații de disconfort într-o instituție de învățământ din cauza stereotipurilor de gen. Dintre aceștia, 37% au fost expuși la agresiuni verbale, 23% au trecut printr-o formă de agresiune fizică din partea colegilor, 23% s-au confruntat cu agresiuni sexuale, glume sau atingeri nepotrivite, 8% au fost hărțuiți de profesori, umiliți sau expuși ca exemplu negativ.¹²

O altă instituție care iese în evidență, de data aceasta pozitiv, este Universitatea București, singura din cele 7 instituții care a răspuns afirmativ la prima arie de interes. Este un lucru foarte salutar că UB are 2 programe masterale de gen la Facultatea de Filosofie (unul în limba română și unul în limba engleză), precum și un program masteral la Facultatea de Științe Politice. În ceea ce privește cea de-a doua arie de interes, UB are nu mai puțin de 29 de cursuri, în programe de studiu de licență sau masterat, în limbile română, engleză sau franceză, care incorporează elemente curriculare legate de tematica LGBTQIA+ sau diversitatea de gen. Este de asemenea important să menționăm că am beneficiat de participarea unui număr de cadre didactice și persoane din conducerea UB în finalizarea metodologiei acestei cercetări, prin discuții formale (sesiunile de consultare a stakeholderilor), cât și informale, în cadrul diferitelor evenimente MozaiQ la care au participat și cadre didactice implicate în Centrul pentru Politicile Egalității de Șanse, o entitate academică cu misiunea de a investiga procesele de democratizare și definire a cetățeniei, de elaborare și evaluare a

12 https://www.mozaiqlgbt.ro/wp-content/uploads/2021/12/trans_on_the_labour_market_in_romania.pdf

politicilor publice, precum și a proceselor sociale de construcție a diferențelor de gen, clasă, etnie, rasă, apartenență sexuală și a altor forme de ierarhizare socială. UB are de asemenea un portofoliu bogat de activități precum ateliere care vizează incluziunea și sprijinirea studenților LGBTQIA+, și este partener Campus Pride.

O altă universitate bucureșteană a răspuns negativ la primele două întrebări, iar la ultimele două a oferit informații legate de Comisia de etică a instituției și Centrul de consiliere și orientare în cariera, menționând că acestea nu au proceduri sau servicii de sprijin specific pentru studenții LGBTQIA+, dar că instituția *'promovează principiile nediscriminării, echității, egalității de șanse.'* Într-adevăr, în această instituție avem câteva cadre didactice aliate, dar din nefericire acestea sunt mai degrabă excepția de la normă (mai puțin de 10 din cele 753 cadre didactice și 689 angajați – personal didactic auxiliar și nedidactic.) Este totuși îmbucurător că aceste cadre didactice au apelat la MozaiQ pentru a solicita sprijin și îndrumare pentru rezolvarea situației unei studente transgender care și-a schimbat actele de identitate pe cale juridică în perioada înscrierilor la examenul de licență, ceea ce a fost o provocare din punct de vedere administrativ.

În răspunsul primit de la UMF Carol Davila din București am primit informarea că "elemente curriculare legate de tematica LGBTQIA+ sau diversitatea de gen sunt amintite în cadrul unor stagii precum endocrinologie sau urologie/ginecologie în timpul cursurilor sau LP-urilor." Din păcate, nu este suficient să fie doar amintite. Mai mult decât atât, nu avem cunoștință asupra vreunui efort din partea UMFCD de a instrui cadrele didactice în legătură cu nevoile și particularitățile pacienților LGBTQIA+ - prin urmare faptul că sunt menționate la cursuri anumite chestiuni legate de comunitatea noastră nu înseamnă neapărat și că lucrurile menționate sunt corecte sau ne-homofobe/transfobe. Sperăm că UMFCD să integreze o metodologie de formare a profesorilor în acest sens, pentru ca aceștia să nu mai suprapună, de exemplu, concepte precum sex și

gen, și să facă diferența între orientare sexuală/romantică, identitate de gen și expresie de gen. Stigmatizarea pacienților LGBTQIA+ de către medici și personalul medical este la fel de gravă ca lipsa cunoștințelor medicale. Dorim să salutăm activitatea SSM (Societatea Studenților Mediciniști) din diferite orașe (București, Sibiu, Brașov), care au invitat asociația MozaiQ de câteva ori să susțină ateliere de conștientizare și sensibilizare a viitorilor medici față de nevoile și particularitățile pacientului LGBTQIA+. SSMB este de asemenea partener Campus Pride.

Răspunsul primit de la UMF Iuliu Hașeganu (Cluj Napoca) conține unele elemente pozitive: în anul academic 2021-2022 a fost înființat Biroul Incluziune, Diversitate și Egalitate de Șanse, iar la anumite cursuri ale Facultății de Medicină și în cadrul programului de studiu Asistență Medicală Generală (Psihiatrie, Endocrinologie, Ginecologie) sunt predate aspecte legate de diversitatea de gen.

Cu toate acestea, trebuie să observăm că nu se menționează nimic foarte concret legat de conținuturi, sau de misiunea Biroului nou-înființat, care să indice un interes activ pentru incluziunea și sprijinirea studenților LGBTQIA+, sau nevoia de instruire specifică în problematici de gen și diversitate LGBTQIA+. De principiu, răspunsul primit reflectă o deschidere precaută din partea instituției, și sperăm că în anul academic 2022-2023 să fie demarate acțiuni concrete, în colaborare cu Campus Pride Cluj sau alte organizații ale comunității LGBTQIA+. Acest lucru este imperativ, având în vedere că heterosexismul, transfobia și homofobia sunt bariere sistemice pentru accesul persoanelor LGBTQIA+ la servicii de sănătate de calitate, la fel cum rasismul sau xenofobia îngreșesc accesul egal al persoanelor de etnie romă sau de altă naționalitate la servicii de sănătate și nu numai.

Universitatea Babeș-Bolyai (Cluj Napoca) nu mai are programe de studiu focalizate pe tematica LGBTQIA+ sau diversitatea de gen, dar are 23 de cursuri ce integrează conținuturi legate de diversitatea de gen și LGBTQIA+, precum și un workshop de 12 ore

în cadrul Departamentului de Pedagogie și Didactică Aplicată, cu titlul Educație Sexuală, susținut de profesori de biologie și instructori acreditați de educație sexuală. În privința prevenirii, monitorizării, raportării și sancționării eficiente a bullying-ului și discriminării de gen, homofobiei și transfobiei, măsurile menționate în răspunsul primit sunt mai degrabă generice, fără a viza specific protecția studenților LGBTQIA+. În privința instrumentelor de incluziune și sprijinire a studenților LGBTQIA+, salutăm instituirea bursei de performanță cu titlul *"Eficiența unei intervenții online bazată pe Terapia Rațional Emotivă și Comportamentală (REBT) în reducerea distresului persoanelor cu atracții față de același sex"*, și sperăm că UBB să colaboreze tot mai mult cu Campus Pride Cluj pentru a derula activități variate și periodice care să creeze spații sigure (și) pentru studenții LGBTQIA+. Interviuurile cu două cadre didactice UBB au relevat că, deși în percepția lor se aud/văd mult mai rar comportamente homofobe/transfobe (în comparație cu acum 10 ani, de exemplu), există în continuare cadre didactice care exprimă de la catedră opinii personale și judecăți de valoare negative la adresa persoanelor LGBTQIA+, sau critici deschise la adresa cadrelor didactice care sprijină incluziunea LGBTQIA+ prin reguli care interzic la oră comentariile și comportamentele homofobe, transfobe, rasiste etc, sau care sprijină direct studenții LGBTQIA+ să facă față provocărilor și să nu renunțe la studii.

La Universitatea de Vest din Timișoara, deși nu există programe de studii universitare axate pe tematica LGBTQIA+ sau diversitatea de gen, există 11 cursuri (de unul sau două semestre, în programe de licență sau master) care incorporează elemente curriculare legate de tematica LGBTQIA+ sau diversitatea de gen, precum și un nucleu de cadre didactice angajate în crearea unui mediu incluziv, cu precădere la Facultatea de Psihologie. Aceștia sprijină inițiative ale studenților LGBTQIA+, cum ar diferite ateliere și evenimente sau proiecte de cercetare. În ceea ce privește punctul 3 al solicitării de informații, faptul că nu au fost primite sesizări cu privire la fapte ce vizează bullying-ul, discriminarea de gen, homofobia, transfobia

etc., nu înseamnă că studenții LGBTQIA+ nu se confruntă cu aceste lucruri - conform testimonialelor colectate de la aceștia. Vom sugera în cea de-a treia secțiune a acestui raport instrumente de monitorizare care nu predispun studenții riscului de a se expune dacă fac o sesizare.

Încheiem această discuție despre răspunsurile instituționale primite în urma solicitării de informații de interes public cu cele două răspunsuri ale instituțiilor centrale: Ministerul Educației și ARACIS.

Ministerul Educației ne-a transmis un răspuns de două pagini și jumătate, în care se menționează diferite reglementări legale și instrumente (regulamente, coduri, comisii etc.) prin care se urmărește "evitarea tuturor formelor de discriminare directă sau indirectă față de orice membru al comunității academice," fără a face nicio referire directă la studenții LGBTQIA+ sau diversitatea de gen. Doar orientarea sexuală este menționată de două ori, în enumerări care listează diferite criterii de discriminare:

"În învățământul superior nu sunt admise discriminări pe criterii de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientare politică sau religioasă, orientare sexuală sau alte tipuri de discriminare, cu excepția măsurilor afirmative prevăzute de lege." (LEN 1/2011, art. 118 alin. 2)

În răspunsul primit se face de asemenea referire la cursurile de etică și integritate academică, ceea ce este vădit nepotrivit, în condițiile în care la aceste cursuri accentul este pe combaterea plagiatului și nicidecum a discriminării.

La final se mai face referire la câteva chestiuni care sunt cel puțin fără legătură cu solicitarea noastră - dacă nu chiar total nepotrivite: căi de acces adaptate studenților cu dizabilități, subvenții de la bugetul de stat pentru căminele și cantinele universitare, programe de studiu fără frecvență și la distanță.

În concluzie, considerăm răspunsul Ministerului Educației lipsit de bună credință, și ne exprimăm speranța ca pe viitor Ministerul să demareze lucrul efectiv la punerea în practică a Strategiei pentru

Egalitate pentru Persoanele LGBTQIA+¹³, realizată și aprobată de Comisia Europeană pentru perioada 2020-2025. Strategia dezvoltă și clarifică multe din prevederile Directivei 54/2006, pentru care România a depășit oricum termenul de implementare (15 august 2008).

Răspunsul Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP) este de asemenea unul extins (2,5 pagini) și fără nicio recunoaștere a nevoii de măsuri de sprijin pentru studenții LGBTQIA+, fie prin servicii directe, fie prin formarea profesorilor sau monitorizarea siguranței și calității educației de care beneficiază studenții LGBTQIA+. Se face și aici referire la integritatea academică, fără să înțelegem cum anume este legată această prevedere din metodologia de evaluare a instituțiilor de învățământ superior de combaterea homofobiei și transfobiei în mediul universitar din România:

Furnizorul de educație/Instituția de învățământ are un Cod de etică și deontologie profesională/integritate academică, prin care apără valorile libertății academice, autonomiei universitare și integrității etice, dispune de practici și aplică mecanisme clare pentru asigurarea permanentă a vigilenței față de eventuale fraude în activitățile academice, de cercetare sau de orice altă natură, inclusiv măsuri active de prevenire și eliminare a oricăror forme de plagiat, precum și de promovare a principiilor de etică și integritate în rândul tuturor membrilor comunității academice.

Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) se degrevează de responsabilitatea evaluării incluziunii LGBTQIA+ prin monitorizarea programelor de studiu axate pe tematica LGBTQIA+ sau diversitatea de gen, sau care integrează elemente ale acestei tematici. Motivul invocat (principiul

13 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/lgbtqi_factsheet_2020-2025_ro.pdf

autonomiei universitare) nu este o scuză pentru lipsa de preocupare pentru evaluarea gradului de incluziune în mediul universitar. Cerem cu stăruință ca ARACIS să aibă în vedere acest aspect și să introducă în metodologia de evaluare a unităților de învățământ superior criterii legate de eficiența combaterii homofobiei și transfobiei, precum și existența în programele de studiu a unor conținuturi care combat stereotipurile de gen, și cresc nivelul de conștientizare și informare în legătură cu persoanele cu diferite identități de gen și orientări romantice, sexuale și de familie.

De altfel, deși răspunsul ARACIS începe cu degrevarea de responsabilitate privind cursurile/elementele curriculare pe tematica LGBTQIA+/diversitate de gen, acesta se încheie cu mențiunea că instituția a participat, în perioada 2017-2021, în calitate de partener, la implementarea proiectului International TARGET care, printre altele, are și obiectivul de a iniția un discurs național privind egalitatea de gen în cercetare și dezvoltare - ceea ce înseamnă ca este chiar datoria sa instituțională să urmărească subiectul propus de noi și să inițieze măsuri și mecanisme de monitorizare și evaluare a gradului de incluziune și calitatea educației de care beneficiază persoane cu diferite identități de gen. Obligația și angajamentul de a face acest lucru, precum și activități importante întreprinse deja în acest sens, sunt de altfel consemnate chiar de ARACIS, în raportul final TARGET¹⁴:

O altă activitate care s-a desfășurat în cadrul proiectului a fost un studiu amplu cu privire la cele mai recente studii de gen din sistemul de învățământ superior din România. Acesta cuprinde informații relevante, precum statistici, programe universitare - pentru a vedea câte programe de studii dedicate genului există în România, la ce nivel, când au fost introduse în peisajul educațional, nivelul de formare al personalului academic, ce discipline se predau, care sunt căile pe care le urmează absolvenții acestor programe și câte programe nu

14 https://www.aracis.ro/wp-content/uploads/2022/05/3.-ARACIS_reportGEP_RO.pdf 31 august 2022

mai sunt oferite la aceste universități. De asemenea, am analizat și studiile anterioare, scrise pe aceeași temă, pentru a evidenția progresul (sau regresul) programelor de studii în domeniul genului în sistemul de învățământ superior din România.

Mai mult decât atât, în același raport am găsit următoarea informație:

S-a stabilit un dialog fluent între ARACIS și universitățile românești pentru a modifica metodologia de evaluare cu scopul de a include chestiunile de gen pe lista de criterii de evaluare a universităților.

În concluzie, considerăm răspunsul ARACIP lipsit de bună credință, deoarece informațiile furnizate sunt fie irelevante, fie incomplete sau neadevărate. Solicităm cu stăruință ca ARACIP să aibă în vedere ca sintagma 'chestiuni de gen' - folosită recurent în cele peste 20 de pagini ale raportului menționat mai sus - include persoanele cu diferite identități de gen și sexuale. Prin urmare, este obligatoriu ca metodologia de evaluare să includă criteriile precum măsuri și mecanisme de incluziune LGBTQIA+.

6d. Analiza planurilor de egalitate de gen

În această secțiune vom analiza 4 planuri de egalitate de gen, respectiv ale celor 4 universități pe care ne-am concentrat mai mult în timpul anului academic 2021-2022. După încheierea proiectului TARGET, spre finalul anului 2021, ARACIS a lansat un plan de egalitate de gen, după care toate universitățile din România au avut termen vara lui 2022 pentru a-și elabora propriile planuri. Modelul oferit de ARACIS nu cuprinde absolut nicio referire la alte genuri în afara de cele două genuri binare, prin urmare este mai mult decât lăudabil că toate cele 4 planuri prezentate în paginile următoare fac referire clară la persoanele LGBTQIA+.

Universitatea de Vest Timișoara

Începând cu 31 august 2020, în cadrul departamentului de resurse umane a fost desemnată o persoană responsabilă cu egalitatea

de tratament între bărbați și femei și interzicerea discriminării. Pe lângă această măsură concretă, primele 4 pagini ale planului¹⁵ de egalitate de gen listează numeroase principii (principiul motivării, principiul profesionalismului, principiul transparenței, echității, libertății academice, responsabilității profesionale și sociale, onestității etc.) care stau la baza regulamentului de funcționare a departamentului de resurse umane, fie la baza funcționării comisiei de etică și deontologie universitară a UvT. La principiul dreptății sunt listate fapte care constituie încălcări ale acestuia ce pot fi inclusiv legate de discriminarea persoanelor LGBTQIA+, dar acest lucru nu este menționat explicit. Orientarea sexuală ca factor al discriminării este menționată de două ori în cele 8 pagini ale planului. Egalitatea de gen este cel mai adesea discutată în termeni binari, la care se adaugă câțiva factori precum etnia, religia, abilitatea, orientarea sexuală, vârsta.

Este salutară includerea în planul UvT a unor indicatori precum:

- Dimensiunea de gen în conținutul de cercetare și predare
- Violența bazată pe gen (structurală, fizică, psihologică), inclusiv hărțuirea sexuală
- Existența unui grup/oficiu de referință pentru egalitatea de gen
- Existența unor politici de formare de sensibilizare pe problemele de gen
- Zile/Evenimente ale egalității sau eforturi de sensibilizare cu privire la egalitatea de gen
- Master în studii de gen și femei, activități de învățare legate de gen, numărul de centre de cercetare în studii de gen și femei, numărul de cursuri cu accent pe dimensiunile sex și gen.

Uneori în lista de indicatori se regăsesc formulări neclare precum *'Numărul de publicații științifice anuale, defalcate pe gen și domenii de cercetare'* sau *'Numărul de teze de doctorat susținute anual, defalcate pe gen și domenii de cercetare.'*

15 <https://www.uvt.ro/wp-content/uploads/2022/01/Anexa-2-Planul-de-Egalitate-de-Gen-al-UVT.pdf> 16 septembrie 2022

De câte ori se face referire la gen nu există nici o indicație la diversitatea de gen (identități trans, nonbinare etc.), ci doar la bărbați vs. femei.

Per total, considerăm planul un bun început pentru creșterea incluziunii persoanelor LGBTQIA+ în Universitatea de Vest. Va fi interesant și relevant de analizat modul în care indicatorii listați mai sus sunt evaluați și diseminați la final de an academic, și ce măsuri concrete vor fi luate ca urmare a acestei evaluări. Planul este propus pentru un singur an academic, 2022-2023. Așa cum am spus mai sus, există un nucleu de cadre didactice implicate activ în combaterea homofobiei și transfobiei, și crearea unui mediu academic incluziv pentru persoanele queer, mai ales la Facultatea de Psihologie. Studenții LGBTQIA+ de la Universitatea de Vest sunt susținuți atât de acești profesori, cât și de centrul Campus Pride. Prin urmare, sunt motive să sperăm la o îmbunătățire a situației în viitorul apropiat.

Universitatea București

Primul Plan¹⁶ de egalitate de gen al Universității București este adoptat pentru perioada 2022-2025 și este caracterizat de către autori ca fiind strategic, realist și dinamic. Din toate cele 4 planuri analizate, acesta este singurul care menționează emergența fenomenului de backlash în ultima perioadă: 'aparitia unor manifestări tot mai vizibile de rezistență sau chiar ostilitate față de politicile de egalitate de gen, (p. 4) accentuând că acest lucru înseamnă noi forme de inegalitate și vulnerabilitate. Este de asemenea singurul care menționează obligativitatea unor asemenea strategii pentru obținerea de finanțări europene, precum și faptul că acest tip de demers va contribui la o mai bună aplicare a legislației naționale. Nu în ultimul rând, este singurul care discută hărțuirea sexuală și discriminarea pe criteriul de gen în termeni de tabu, și identifică astfel cauza lipsei raportărilor. În acest

16 <https://unibuc.ro/wp-content/uploads/2022/04/Plan-de-Egalitate-de-Gen-UB-2022-2024.pdf> 16 septembrie 2022

context, este salutar că UB își propune activități precum:

- Combaterea discriminării și hărțuirii sexuale prin campanii derulate cu ajutorul asociațiilor studențești și ONG-urilor de profil
- Modul de training online pentru angajați și studenți privind hărțuirea sexuală și discriminarea de gen

Salutăm de asemenea faptul că universitatea își propune activități precum redenumirea unor amfiteatre/săli de curs, instituirea unor serii de conferințe, evenimente, premii, sau realizarea unui ghid pentru promovarea limbajului incluziv, în speranța că acestea vor include și comunitatea LGBTQIA+. Propunerile noastre de nume queer pentru amfiteatre, conferințe sau premii: Nicola Tesla, Alan Turing, Petru Cercel, Alexandru Bogdan-Pitești, Radu cel Frumos, Jeana Gheorghiu, Mateiu Caragiale, Radu Ionescu, Radu Stanca, Petre Sirin, Roland Barthes, Michel Foucault, Rachel Carson, Jeanette Winterson, Alexandru cel Mare, Alice Voinescu.

Deși persoanele gender-queer sau LGBTQIA+ nu sunt menționate nicăieri în PEG UB, sunt multe elemente care indică un nivel ridicat de angajament al UB în incluziunea diversității de gen, de la desfășurarea unei școli de vară pe tema studiilor de gen, realizarea unei cercetări (analiză-pilot) privind dimensiunea de gen în curriculumul unei facultăți, demararea unei colecții de studii de gen ca parte a planului editorial al Editurii Universității, până la înființarea unui Birou de Egalitate de Gen care să coordoneze implementarea acestui prim PEG pe doi ani și, ulterior evaluarea și revizuirea din 4 în 4 ani. Așa cum am spus mai sus, prin cadrele didactice implicate în Centrul pentru Politicile Egalității de Șanse, cu sprijinul conducerii UB, există deja un parteneriat și angajament al UB în direcția creșterii incluziunii și calității experienței educaționale a studenților LGBTQIA+.

Universitatea de Medicină și Farmacie Carol Davilla București

Planul¹⁷ prezentat pe site-ul UMFCD este definit ca un document-cadru, și este o viziune pe 3 ani academici, respectiv 2022-2025. Din cele 4 obiective PEG, ultimul este cel mai generos, în sensul de incluziune LGBTQIA+: *integrarea dimensiunii de gen în programele de predare și în întregul proces de cercetare.* (p. 5) În Anexa 4, care detaliază activități de realizare a acestui obiectiv, sunt listate atât activități pe care le considerăm salutare, cum ar fi *'Seminarii interne de formare privind utilizarea perspectivei de gen în cercetare'* (p. 14) sau *'Workshop-uri privind integrarea problemelor de egalitate de gen și diversitate în proiectarea curriculumului [...]'* (p. 15) sau cursuri pentru profesori și studenți *'privind variabilele de sex și gen'* (p. 15) dar și câteva propuneri pe care le considerăm neclare sau chiar problematice, cum ar fi:

- Elaborarea, comunicarea și implementarea standardelor pentru incorporarea variabilelor de sex și gen în cercetare
- Recunoașterea instituțională a dizertațiilor și lucrărilor care au luat în considerare dimensiunea de gen (de exemplu, premii pentru teza de master/doctorat)

Considerăm măsuri precum acestea două drept potențiale activități de pinkwashing, având în vedere că nu se precizează ce anume înseamnă aceste variabile, respectiv dimensiunea și cuantificarea lor devenind astfel o chestiune pur aleatorie. De altfel, de-a lungul celor 17 pagini ale PEG UMFCD este menționată o singură dată orientarea sexuală, și nu se face nici o referire la diversitatea de gen. Îngrijorător pentru o universitate exclusiv științifică, la pagina 8 e listat ecumenismul, alături de cultivarea toleranței și acceptarea diferenței și diversității, drept mijloace de promovare a unei înțelegeri interculturale și interetnice. Este dezamăgitor ca într-un asemenea

17 https://umfcd.ro/wp-content/uploads/2022/CERCETARE_SI_DEZVOLTARE/PLANUL_PENTRU_EQUALITATEA_DE_GEN/PLANUL%20PENTRU%20EGALITATEA%20DE%20GEN%202022-2025%20UMFCD.pdf 16 septembrie 2022

document se folosesc termeni precum *'toleranță'* și *'ecumenism'* și nu se face nici un fel de referire la persoanele LGBTQIA+. Este cu precădere alarmant că nu se face nici un fel de referire la persoanele transgender, și nevoia imperativă de formare a specialiștilor din domeniul medical pentru a putea asista competent și responsabil pacienții LGBTQIA+, și mai ales pacienții transgender în timpul HRT (Terapia Hormonală de Afirmare a Genului), intervențiilor chirurgicale sau perioadelor de disforie.

Pentru a încheia această scurtă analiză într-o notă optimistă, considerăm oportună numirea unui ofițer PEG la nivelul întregii UMFCD, și sperăm ca această persoană să fie anunțată curând, pentru a putea începe dialogul pe marginea nevoii imperitive de formare a personalului medical pentru a putea asigura accesul echitabil al persoanelor LGBTQIA+ la servicii publice de sanatate.

Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca

Din cele patru planuri supuse analizei, acesta¹⁸ este singurul care pornește cu setarea unui mic cadru conceptual în care sunt definiți termeni precum sex, gen, egalitate de șanse și de tratament, stereotipuri de gen. La alineatul 4 al primului articol regăsim o definiție a femeilor și bărbaților ca persoane de sex masculin și, respectiv, feminin - ceea ce este limitativ și denotă o suprapunere greșită a sexului cu genul. În articolul 2 însă, la alineatul 2, se folosește sintagma *'persoanele de un anumit sex sau gen'*, ceea ce permite includerea persoanelor intersex sau transgender. La alineatul 3 al aceluiași articol se menționează că este interzis orice ordin sau dispoziție de a discrimina o persoană pe criteriul de sex sau gen. Articolul 9 se ocupă de hărțuire și violență de gen și este cel mai extensiv dintre cele patru planuri analizate, având 18 alineate și peste două pagini, ceea ce este foarte salutar. De menționat însă,

18 https://www.ubbcluj.ro/ro/infoubb/files/InfoUBB_2021_09/2021_09_30_HCA_11981_privind_Ghidul_pentru_egalitate_de_gen_la_UBB.pdf
16 septembrie 2022

că la articolul 19, intitulat *Prevenirea și Sanționarea hărțuirii și a discriminării de gen*, nu este prevăzută nicio sancțiune. Articolul 12, salutar, cuprinde multe activități concrete de combatere a biasurilor de gen explicite sau implicite, precum și niște definiții clare ale acestor biasuri. Planul propune înființarea unei structuri pentru egalitate de gen, cu mandat de colectare de date, precum și expertiză în diferite domenii, de la proiectarea de cursuri și campanii de promovare a egalității de gen până la psihologie organizațională, consiliere juridică sau sănătate publică. Deși nu se face referire la persoanele gender-queer niciun moment, acestea sunt incluse implicit prin formulări precum cele identificate în articolul 2. E surprinzător că la o universitate cu un puternic departament de studii de gen nu este menționată nicio dată diversitatea de gen sau orientarea sexuală. Punem aceasta pe seama contextului de nesiguranță creat de propunerea interzicere a studiilor de gen din 2020¹⁹, întărit de mai recenta propunere legislativă²⁰ de anul acesta privind interzicerea în spațiul public a elementelor ce prezintă . De asemenea, în corpul profesoral UBB, ca de altfel în toate cele 4 universități unde am intervievat profesori, există profesori care își exprimă deschis părerile homofobe/transfobe, atât în sala de curs, cât și pe diferite platforme/publicații²¹, uneori organizând chiar conferințe.

19 <https://www.g4media.ro/peste-800-de-universitari-reclama-la-CCR-legea-care-interzice-referirea-la-identitatea-de-gen-in-scoli.html> 16 septembrie 2022

20 <https://www.g4media.ro/asociatia-mozaiq-despre-proiectul-de-lege-initiat-de-sapte-deputati-udmr-un-nou-atac-periculos-impotriva-comunitatii-lgbt-din-romania-preia-modelul-lui-orban-din-ungaria.html> 16 septembrie 2022

21 <https://www.qmagazine.ro/in-universitatea-babes-bolyai-poate-fiecare-student-sa-isi-aleaga-genul-si-sa-fie-baiat-sau-fata-fara-ca-sexul-biologic-sa-conteze/> 31 august 2022

7. Recomandări

7a. Universităților:

În primul rând, un mediu academic incluziv, primitiv și sigur pentru studenții LGBTQIA+ presupune ca profesorii/profesoarele și personalul nedidactic să nu aibă atitudini și comportamente homofobe sau transfobe în sala de curs, în spațiile publice din campus sau în mediul online.

Pentru aceasta sunt necesare următoarele măsuri:

1. Formarea profesorilor: cel puțin o dată pe an este nevoie de un curs livrat de o organizație LGBT+ care să instruiască profesorii în legătură cu termenii de bază în discuția despre diversitate de gen și LGBT+: identitate de gen, orientare romantică și sexuală, expresie de gen, norme de gen etc. Centrele de formare și centrele de consiliere și orientare ale universităților pot fi formate să livreze acest curs intern, anual.
2. Mecanisme și proceduri care le permit studenților LGBTQIA+ și aliaților să raporteze agresiuni bazate pe homofobie și transfobie fără riscul de a fi persecutați și discriminați: acest lucru se poate realiza printr-un formular online confidențial, dar cu informarea periodică a studenților despre asigurarea confidențialității, și ce poate face studentul/studenta în caz de deconspirare a identității sale (plângere penală etc.).
3. Sprijin pentru monitorizarea propriilor prejudecăți și atitudini negative față de diferitele identități de gen și orientări

romantice, sexuale sau de familie²²: grup de discuții, peer-to-peer support, coaching colectiv de către un mentor LGBTQIA+/aliat.

4. Curriculumuri incluzive: acest lucru nu trebuie să însemne neapărat programe de studiu tematice sau elemente curriculare specifice, deși există clar interes pentru acest tip de programe/ conținuturi, având în vedere creșterea populației studențești LGBT+. Este suficient ca un profesor de matematică sau de istorie să menționeze, de exemplu, că Alan Turing era gay, fără comentarii ironice sau răuvoitoare.
5. Asigurarea siguranței fizice și emoționale a studenților LGBTQIA+, atât în sălile de curs, cât și în spațiile publice din campus, de la biblioteci la cantine sau cămine: facilități unisex în campus, afișarea de materiale (postere, bannere, etc.) în spațiile publice care susțin diversitatea LGBTQIA+, informarea periodică a studenților în legătură cu serviciile de sprijin și protecție de care pot beneficia persoanele LGBTQIA+ care se confruntă cu hărțuire, discriminare, situații dificile cauzate de homofobie/transfobie, precum și în legătură cu sancțiunile/ consecințele actelor de hărțuire, discriminare și șicanare a persoanelor LGBTQIA+ (profesori sau studenți) în mediul academic.

Nu în ultimul rând, planurile de egalitate de gen trebuie să includă aceste măsuri cu bună credință, și cu asumarea răspunderii de către conducerea universităților pentru implementarea, monitorizarea, evaluarea și revizuirea lor periodică, cu consultarea studenților

22 Folosim termenul de '*orientări romantice, sexuale sau de familie*' pentru a educa publicul larg în legătură cu valențele termenului de '*orientare*', folosit până acum exclusiv cu conotație sexuală, cu consecințele negative de rigoare. Este important să reținem că termenul include o paletă de relații posibile prin conectarea puternică cu alte persoane. Uneori sunt toate cele trei valențe odată, alteori doar una sau două. De exemplu, putem să dorim fizic pe cineva fără să fim îndrăgostiți, sau putem fi căsătoriți și fericiți cu cineva față de care nu (mai) simțim atracție sexuală.

LGBTQIA+ și a organizațiilor comunității queer.

7b. Asociațiilor studențești:

Studenții LGBTQIA+ sunt mai vulnerabili decât alte categorii de studenți, nu doar din cauza homofobiei și transfobiei din societate, dar și deoarece adesea nu se bucură de sprijinul familiei, se confruntă cu anxietate, depresie și risc de suicid mai mult decât alte categorii de tineri²³, și nu au la dispoziție spații și servicii LGBT friendly - ceea ce îi izolează și amplifică toate celelalte probleme.

- În săptămâna de orientare pentru studenții de anul 1 se pot organiza activități de prezentare a politicilor de incluziune ale universității, pe diferite paliere, inclusiv LGBTQIA+.
- Organizarea de evenimente tematice (IDAHOT, TDOR, TDOV, etc.) și campanii de conștientizare în rândul studenților și profesorilor în legătură cu cauzele și consecințele hărțuirii, discriminării și abuzurilor la care sunt adesea supuși studenții LGBTQIA+.
- Organizații studențești precum ANOSR, SSM sau AIESEC, cu resurse și impact național, au un rol esențial în schimbarea paradigmei în care studenții LGBTQIA+ sunt invizibili, iar homofobia și transfobia îi expun riscurilor de tot felul, de la abandonarea studiilor până la precaritate gravă pe multiple planuri: economic, social, emoțional.

7c. Ministerului Educației și ARACIS:

Egalitate de gen înseamnă egalitate pentru toate identitățile, inclusiv cele ale persoanelor LGBTQIA+. Egalitatea de șanse nu înseamnă doar egalitate între bărbați și femei, ci între persoanele de toate genurile și orientările de familie, romantice sau sexuale.

Este inadmisibil că planurile dvs. de egalitate de gen nu menționează

23 Miranda-Mendizábal, A., et al. "Sexual orientation and suicidal behaviour in adolescents and young adults: Systematic review and meta-analysis." *The British Journal of Psychiatry* (2017).

nici un moment diversitatea de gen sau violența de gen bazată pe ură împotriva persoanelor LGBTQIA+.

Este imperios necesar să vă asumați răspunderea și să vă îndepliniți obligația de a asigura șanse egale pentru toți studenții, recunoscând existența studenților LGBTQIA+ și dreptul lor la o educație de calitate, în condiții de siguranță, prin măsuri și mecanisme care combat activ homofobia, transfobia și orice formă de intoleranță sau ură în mediul academic.

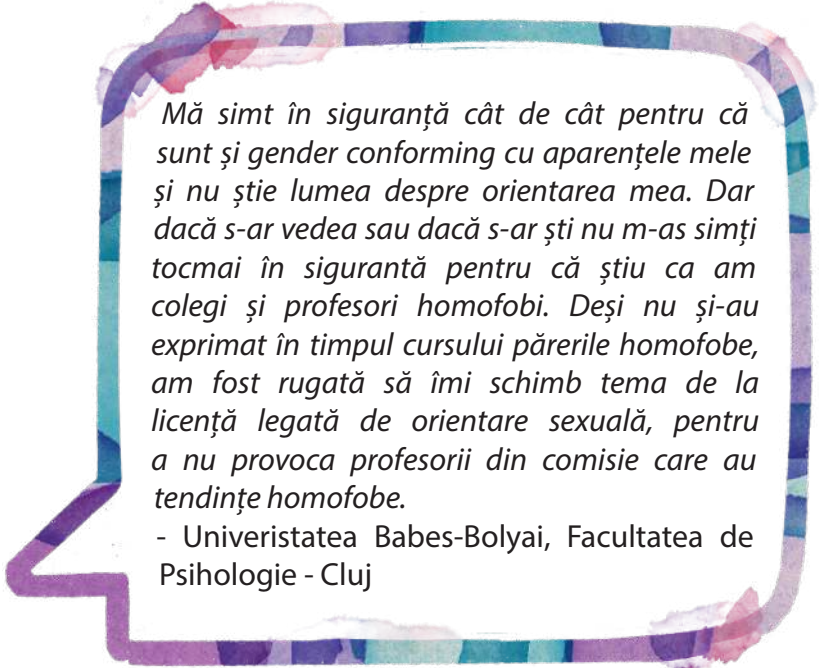
Este imperios necesar să aveți în vedere aspecte precum protecția studenților trans prin adrese de email instituționale sau consemnarea în documente administrative cu numele pe care îl folosesc, indiferent dacă au actele de identitate schimbate sau nu. Altfel, acești studenți sunt expuși public ca persoane trans, ceea ce îi predispune riscului de a fi agresați, umiliți, hărțuiți, discriminați.

De asemenea, este imperios necesar să aplicați criteriile de evaluare a profesorilor și instituțiilor de învățământ superior care să măsoare eficiența acțiunilor concrete de conștientizare și combatere a homofobiei și transfobiei (oportunități de formare, includerea diversității LGBTQIA+ în programul evenimentelor care celebrează diversitatea în general, conferințe cu invitați din comunitate în Săptămâna Altfel, etc), pentru a asigura accesul echitabil la educație al studenților LGBTQIA+ și completarea cu succes a studiilor universitare. Persoanele LGBTQIA+ fac parte cu drepturi egale din societatea românească, iar România nu va ajunge cu adevărat educată până când nu va asigura accesul echitabil la educație și sprijin pentru succesul tuturor studenților. Este imperios necesar să includeți în curriculumul modulelor psihopedagogice formarea cadrelor didactice la toate nivelurile, pentru a înțelege ce înseamnă homofobia, transfobia sau bifobia, și a conștientiza care sunt efectele în plan legal, profesional și emoțional al discursului bazat pe ură sau al faptelor de agresiune, discriminare, hărțuire și umilire în mediul școlar și academic.

Aveți obligația de a monitoriza instituțiile universitare și promova

bunele practici pe care unele universități le au deja în acest sens²⁴. De asemenea, aveți obligația de a monitoriza și adresa cauzele în-succesului și abandonului școlar/academic, și să vă asigurați că este respectat pe deplin principiul nediscriminării în materie de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientare, politică sau religioasă, orientare sexuală, identitate de gen, statut HIV, (diz)abilitate sau orice alt criteriu bazat pe stereotipuri și prejudecăți.

Aceste lucruri trebuie afirmate clar, și monitorizate periodic, într-un cadru de siguranță pentru studenții și profesorii LGBTQIA+. Vă solicităm cu stăruință să creați mecanisme concrete pe care studenții și profesorii LGBTQIA+ să le poată folosi în siguranță, fără a se expune public și fără a suferi consecințe negative suplimentare, pentru a-și putea desfășura activitatea în cei mai buni parametri, în folosul întregii societăți.

Mă simt în siguranță cât de cât pentru că sunt și gender conforming cu aparențele mele și nu știe lumea despre orientarea mea. Dar dacă s-ar vedea sau dacă s-ar ști nu m-as simți tocmai în siguranță pentru că știu ca am colegi și profesori homofobi. Deși nu și-au exprimat în timpul cursului părerile homofobe, am fost rugată să îmi schimb tema de la licență legată de orientare sexuală, pentru a nu provoca profesorii din comisie care au tendințe homofobe.

- Univeristatea Babes-Bolyai, Facultatea de Psihologie - Cluj

24 <https://inclusion.uvt.ro/communication.html> 1 September 2022.

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Proiect derulat de:

